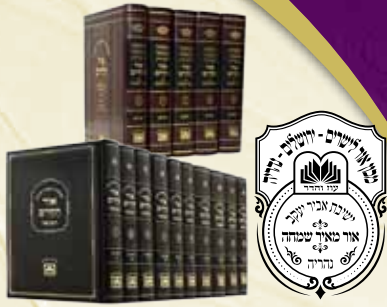

ובהרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

תורת חיים

נושא תורני מרתק לאור דברי האור החיים

בבואו להסביר את מעשיו של משה רבנו כנגד הרשעים בני עדת קורח, מביא רבנו (טז, טו ד"ה דע) את הכלל ההלכתי הקובע כי "הפקר בית דין - הפקר".

יסוד זה נלמד על ידי חז"ל ממקראות הנביאים או הכתובים, תלוי ברעות האמוראים. לדעה אחת למדו זאת מכך שבעת שכינס עזרא הסופר את העם (עזרא י, ח), הזהיר כי מי שלא ייענה לקריאה ולא יתייצב יוחרם כל רכושו, ולדעה אחרת נלמד הדבר מתוך דיוק בלשון הפסוק (יהושע יט, נא) העוסק בחלוקת הארץ על ידי ראשי העדה.

על אף שכאמור מצאו חכמים את האסמכתא לכך מהנביאים והכתובים ולא מן התורה, אולם כתבו הראשונים (הרשב"א ועוד, הובאו בבית יוסף חו"מ טז) כי דין זה הוא מהתורה לכל דבר וענין. אולם דייקו האחרונים (שו"ת דבר אברהם ח"א סי' א) משיטת הראשונים בזה, כי תקופו של הפקר בית דין אינו מכח סמכותם כבית דין, אלא מתקופה שררתם ועמדתם, כעין דין 'דינא דמלכותא דינא'.

יפה כח הפקר בית דין, עד כדי כך שאף במקרה בו תיקנו חכמים דבר בענייני ממונות הנוגד את דיני התורה - תקפה תקנת חכמים (יבמות פט, ב), והוסיפו הראשונים לכתוב (נימוקי יוסף וריטב"א שם) כי לא רק חכמינו זכרונם לברכה היה כח זה בידם, אלא אף בית דין שבכל דור, כל עוד הוא עומד בתנאים הנדרשים כדלהלן.

בנוגע לכך נחלקו אמוראים בגמרא (גיטין לו, ב), האם כח זה נתון רק ביד בית דין הגדול בחכמה כבית דינם של גדולי האמוראים [וראה שם בגמרא שהביאו לדוגמה את רב ושמואל, רבי אמי ורבי אסי], או שמא ביד כל בית דין החשוב בדורו לפעול בהתאם לכלל זה.

שולחן שבת עם האור החיים

הייאוש אכל בדניאל בכל פה.

מה שהתחיל כתחושת רפיון ידיים קלילה הפכה עד מהרה למשהו נשכני ומאיים בהרבה אשר לעס את נשמתו, נגס בו בשיניים חשופות והותיר אותו תוהה בינו לבין עצמו על מידת החיבור למציאות של אלה החתומים על המשפט 'יהיה טוב'.

בגדול, הוא היה בכלל אמור להיות ראש עיר. יודעים מה, לפחות חבר מועצה או פעיל חברה בולט. בתור איש אשכולות פורה, חד מחשבה ויצירתית, בעל יחסי אנוש נדירים וכושר ניהול יוצא מן הכלל הוא היה, בכל אופן לדעתו, מועמד טבעי לתפקידי הנהגה בולטים.

מאידך, עושה רושם שמעיני העולם נשמטה העובדה כי גדול חי בקרבנו. נדמה שהאוכלוסייה בכללותה, ובתוכם המושכים בחוטים בשוק התעשייה הבכירה, שלווים ושלמים באופן תמוה למדי לנוכח הפספוס הגדול, ההחמצה הכואבת שבוויתור על דניאל וכישרונותיו.

עצם העובדה שהוא יושב במטבח הצנוע, לרגליו נעלי בית פרוותיות ולצדו צלחת עם שאריות קורנפלקס וחלב והוא מרפרף בעיניו במדור הדרושים בעיתון, במקום לשבת ברומו של עולם, מהווה עלבון בפני עצמו. אך העלבון מתגבר שבעתיים והופך להלם קרב כשהוא מביט למציאות בעיניים.

אף אחד לא מחפש כישרון, מסתבר. יכולות - כבודן במקומו מונח, אולם בשוק התעסוקה דורשים דברים שוליים כמו ניסיון, הכשרה פורמלית ושליטה בשפות. הסיפור המרגש על הנער שניהל את הת"ת בישיבה אינו מרגש אף אחד, סיפורו של הנער שניהל את הת"ת בישיבה אינו מרגש אף אחד, וככל שהמעסיקים הפוטנציאליים רואים זאת - הוא אינו אלא מטרד מהלך.

בתחתית כל מודעה, הוא מגלה, ישנה רשימה קצרה ואכזרית הפותחת במילה התלושה כל כך, הפוגענית והמעמידה בצל את הישגיו הכבירים: 'נדרש'. כאן נדרש תואר ראשון ואף שני, שם מתבקש לשלוט בנבכי שוק ההון, אחרים מצפים לשמוע על ניסיון של שנתיים, והרשימה ארוכה ומסתעפת.

'דרושים אנשים גבוהים' זה פתאום קפץ מול עיניו, צד את מבטו ומעורר את סקרנותו.

הוא גבוה, על כך אין חולק. מרומם מאה ושמונים הסנטימטרים שלו הוא מביט נכחו, סוקר את המודעה שוב ושוב ומוודא שעניו אינן מטעות אותו. 'דרושים אנשים גבוהים', וזהו? אין עוד דרישות?

ידו הושטה כמו מעצמה לטלפון, אצבעותיו קיפצו בתזזיתיות על המקשים והוא כבר נבח בלהט לתוך הפומית: 'הבנתי שאתם מחפשים עובדים?'

'אכן' אישר קול מחוספס, ומיד ווידא, 'אתה גבוה, כן?' 'מאד' דווקא נחמד להציג משהו אמיתי ובר-תוקף, גם אם ניתוח קר מעלה שלא מדובר בהישג שלך, או

בהישג בכלל.

הלה לא היה סבלן במיוחד. רגע לפני שטרק עוד הספיק לפלוט: 'נו נו, אם אתה מטר תשעים ומעלה - בוא לאתר הבנייה שלנו ותתחיל לעבוד'. טריקה, מותרת הרבה סימני שאלה.

משהו בנוגע לקשר בין גובה העובדים למיקום העבודה באתר בנייה רמז לדניאל שמדובר בעבודה מסוג מאד מסוים, כוז שדורשת יותר כישורים פיזיים ופחות תכונות אופי וכישרונות, אבל ניהא. זה מה שיש, והגיע הזמן להשלים עם זה.

רק בעיה אחת, קטנטנה וממש שולית, דרשה פתרון יצירתי ומבריק. 'מטר ותשעים ומעלה' הבהיר לו ההוא מעבר לקו, ולשם כך הוא זקוק לכמה סנטימטרים נוספים. לא משהו שאי אפשר לפתור, הוא מניח.

וישכם דניאל בבוקר, והנה כולו נרגש.

'ראש עיר, פועל בנייה, ביני ובינך מה היא' הוא מסביר לעצמו בטוב טעם, אולם תיכף עונה לו קול ציני ומריר: 'מה היא? הבדל של ספרה או שתיים במשכורת; מעמד חברתי; עניבה וחליפה ובעיקר צווארון לבן, בוקה'.

הוא מתחזק, פוסע לאתר הבנייה וניגש תיכף למעלית. עולה קומה ועוד אחד, עוצר בשלישית שעודנה באמצע בנייה ומנופף למנהל העבודה במחווה תיאטרלית משהו. 'היי, אני פה'.

הלה לא התחרב להתרגשות הסוחפת. הוא זרק את בדל הסיגריה ורמס אותו עד דק, היטיב את העיפרון הלעוס על אוזנו ותוך כדי הורה לו: 'רד למטה, נדבר'. 'לא ולא' דניאל נשמע ממרחק של שלש קומות, 'כאן - לאני מעל מטר ותשעים, ואפילו הרבה מעבר לכך'...

מה ראה קורח לשטות זו?

סיפורו של קורח מעלה את התמיהה המתבקשת, זו שכבר הציפו חכמינו זכרונם לברכה במדרש (ילקוט שמעוני תורה קרח רמז תשנ): "קרח שפקח היה מה ראה לשטות זו?"

האור החיים מוסיף לכך תהייה של ממש המתחייסת לכך שהעז קורח לפעול כן: 'וַיִּקְרַח חָכְם גְּדוֹל הָיָה, וְאִיךָ נִשְׁתַּטָּה לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה, הֲלֹא כָּל יִשְׂרָאֵל יִרְגְּמוּ אוֹתוֹ אֲבָן'.

על כך משיב רבנו בתיאור האסטרטגיה המבריקה של קורח.

אם יקום אדם קל דעת משולי המחנה ויתייצב מול משה רבנו, ידע קורח - זהו קרב אבוד מראש. אף אם יערער אדם מן השורה על מעמדו של משה, האיש על העדה אשר הופקד על העם מפי הגבורה, בוז יבוזו לו. אבל לקורח עצמו, בניגוד לאחרים, היו אי אלו נתונים שקידמו אותו כמה צעדים משמעותיים במערכה המעוותת שלו.

ואלו דברי רבנו: 'לְזֶה אָמַר הַטַּעֲמִים שֶׁלָּקַח בְּדַעְתּוֹ לָבֵא לְרִיב. וְרֵאשׁוֹנָה - בְּנֵי יִצְהָר, פְּרוּשׁ, הָיוּתוּ בְּנֵי יִצְהָר

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

הגדולה.

כך או כך, משפטר אותו הרופא לדרכו תוך המלצה על שימוש ברפואה עממית פשוטה זו, סביר מנדל על עקביו ועשה את דרכו הביתה, שם פגש את גיסו ממתין לו בארשת מתוחה וחרדה של ממש נסוכה על פניו. 'נו? מה אמר הרופא הגדול?'

מבטו של ר' מנדל הבהיר ללא מילים כי המהומה - על לא מה, וכי לשווא היתה טרחתו.

כאן ניאות ר' אריה לייב להסביר, והתוכחה שנשזרה במילותיו היה בה כדי לטלטל ולזעזע את ר' מנדל עד לאחת.

'יום קודם שפנית אליי סיפר, נכחתי לראות כיצד ניצב אי מי מקלי הדעת בעיירה ומטיל רפש ובוז בתלמיד חכם, תוך שהוא בוטה במילותיו כמדקרות חרב ומפיו ניתזים ביזיונות אשר תצלילנה אוזן למשמע פיו.'

'אתה נכחת במקום הזכיר לו, ולמרבחה הצער והתדהמה שאחזה בי - לא מחית כמתבקש על ביזיון תלמיד חכם. שמעת את הדברים הנלוזים, נכחת בבושתו ולא עשית מאומה.'

ההמשך, לדידו של ר' אריה לייב, היה אך טבעי ומתבקש, פועל יוצא של האירוע.

'כשפנית אליי למחרת וסיפרת כי אוננך כואבת, נזכרתי בדברי חז"ל (ב"מ פד, ב) אודות התנא רבי אלעזר בן רבי שמעון, אשר לאחר פטירתו יצאה תולעת מאוזנו באחד הימים, כעונש על כך ששמע פעם כיצד מבזים תלמיד חכם ולא מחה על כך.'

'תיכף הבנת' הסיק ר' אריה לייב בפשטות, 'כי ככל הנראה אף באוונך מסתתרת תולעת, ובשביל כזה דבר אין די ברפואה עממית ותו לא, אלא יש לפנות לרופא הגדול שבויילנה!'

דבר נורא אירע בישראל. קורח ועדתו קמו על משה, ערערו על מנהיגותו וכתוצאה כך הביאו לקטרוג איום על כלל ישראל כולו, עד שנאמר (טו, כא): "הַבְּדִלְוּ מֵתוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלֶה אֹתָם כְּרָגֶעַ".

האור החיים הקדוש עומד על דקדוק לשון הפסוק, ותמה: "צָרִיךְ לְדַעַת לְמַה אָמַר 'כְּרָגֶעַ', וְאִם לְהוֹדִיעַ כִּי הוּא שְׂגִיָּא כַּח לְהַרְגַּ שְׂשִׁימִם רְבוּא כְּרָגֶעַ, כְּבָר הוֹדִיעַ זֶה מִקֶּדֶם דְּכָתִיב (שמות לג, ה): 'רָגַע אַחַד אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ וְכִלִּיתִיךָ'."

מיישב רבנו, כי הלא חטא המרגלים קדם לחטא קורח ועדתו, וכבר אז נגזר על ישראל כי יתמו במדבר, ויִשָּׁם פְּרִשְׁתִּי כִּי גִזַּרְתָּ כְּלִיָּה שְׁגֹר ה' עַל הַדּוֹר הַהוּא נִתְקַיְּמָה, אֲלֵא שְׁהוֹעִילָה הַפְּלַת מֹשֶׁה שְׁלֵא יָמוּת הָעַם כְּאִישׁ אַחַד אֲלֵא בְּהַמְשֵׁךְ זְמַן אֲרָךְ. אִם כֵּן הָעֵדָה כְּבָר הִיא מְחִיבַת כְּלִיָּה, לְזֶה בֵּא מֵאִמֵּר ה' כֵּאֵן בְּחִדוּשׁ הַגְּזֵרָה שִׁיְהִי 'כְּרָגֶעַ', פְּרוּשׁ, שְׁלֵא יֵאָרֶיךָ לָהֶם הַזְּמַן כְּמוֹ שְׁנִתְרַצָּה מִקֶּדֶם."

על כך מוסיף הרה"ק הי"ש משמואל, כי בשורשם - חטא המרגלים וחטא קורח היו זהים במהותם, כיון ששורש שניהם בחסרון האמונה - אם אמונה בדברי הקב"ה ואם אמונה בדברי משה עבדו.

לפיכך, כתב הי"ש משמואל (שנת תרע"ד): "בנידון דידן, בכל העדה שלא מצינו להם חטא משפט מות כי לא עשו דבר, מכל מקום מחמת החטא הקדום מצטרף מה שלא מיחו בקרח, כי באם היו שלמים באמונה בהשם יתברך היה להם לנקר את עיני קרח הבא לעשות קרחה בעולם ולמרוד בנביא ה', ומה שלא מיחו בו - זה לאות שאינם שלמים באמונה, ועל כל פנים מהרהרים אולי עשה משה מדעתו והסכים הקדוש ברוך הוא על ידו, ונראה כזה עקבות חטא המרגלים חסרון האמונה, על כן נדונין על לשעבר."

'הנך מוכרח לנסוע לדוקטור צמח! כך, בטון נחרץ ובלתי ניתן לערעור.'

הכל החל כאשר הגאון ר' מנדל זקס - חתנא דבי נשיאה הלא הוא הכהן הגדול מאחיו מרן החפץ חיים, חש באוזניו. משעה לשעה הלך המיחוש והתגבר עד שהפך ממטרד - לכאב של ממש, ומכאב לייסורים נוראים.

אין לו בעולמו של בן תורה כי אם תורה ותפילה, עבודת הבורא והתעלות תמידית, ומה לו ולמיחושים כאלה ואחרים. כך שבתחילה עוד יכול היה ר' מנדל לבטל את המטרד בהינף יד ולשוב למשנתו וסדרי לימודו כמקדם. אך כשזה האחרון גבר עוד ועוד עד שכמעט והפילו למשכב, כאן כבר לא יכול היה ר' מנדל להתעלם.

'כל מי שיש לו חולה בתוך ביתו קבעו חז"ל (ב"ב קטו, א), 'ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים'. ואם רבן של כל בני הגולה אשר עם בתו הצדקנית זכה להינשא הסתלק זה מכבר לבית עולמו, הרי שיש לגשת לבנו - הגאון ר' אריה לייב בן החפץ חיים. אולי תעלה בדעתו עצה הגונה, שמא יעניק לו ברכת חכם וכהן וייתכן ששניהם גם יחד.'

שטח ר' מנדל בפני גיסו את כאבו, ואם ציפה לתגובה שיש בה משום נחמה פורתא והשתתפות בכאב לצד עצה ותושייה מצקלונגו עתיר הניסיון, באה תשובת הגיס הגדול והפתיעה אותו.

'אוי ואבוי! הבהלה נשמעה היטב בקולו ופניו הרציני באחת, 'חוששני כי עליך להרחיק נדוד לוויילנה ולפקוד את מרפאתו של דוקטור צמח שאבא.'

הרופא המדובר, אשר היה ידוע ומוחזק מזה עידן ועידנים כנאמן ובקי בענייני רפואה, מקורב היה לגדולי ישראל ואף החפץ חיים ומשפחתו נועצו בו לא אחת. דווקא בשל היכרותו את אותו רופא ומשום שידע כי הוא נמנה על השורה הראשונה ואף תעריפיו בהתאם, הופתע ר' מנדל והתמיהה הציפה אותו.

'שמא אין הגיס מבין כמה דברים אמורים' ניסה להחזיר את שיחה לפסים מעט יותר, איך לומר, רצינוניים, 'בסך הכל מדובר בכאב אוזניים, לא מעבר לכך.'

'עם האוזניים לא משחקים' ר' אריה לייב היה נחרץ, תקיף.

'ולא יהיה די להניח על האוזן פיסת צמר ספוגה בשמן, כשם שנוהגים בני אדם מן השורה בעת שתוקף אותם כאב אוזניים?' ר' מנדל ניסה בכל זאת לשכנע, להסביר.

אך הגיס הגדול בשלו. 'לא ולא, קום ברגע זה וגש אל תחנת הרכבת' ובנימה עניינית תחב לידו צרור מרשרשים עבור הוצאות הדרך.

לא נותרה ברירה. ר' מנדל גדל על מצע של אמונת חכמים, והציווי 'ועשית ככל אשר יורוך' לא נתפס אצלו כהמלצה אלא כדרך חיים. אם ר' אריה לייב אמר, נוסעים ויהי מה.

בצעדים כבדים השתרך ר' מנדל אל תחנת הרכבת ועשה את דרכו לוויילנה רבתי, עיר של חכמים וסופרים ומסתבר שגם של רופאים מומחים. בדרך היה לו די פנאי להרהר אודות מידת ההיגיון שיש בהוראת גיסו, וכאילו התבקש לכך - תיכף בבואו אל דוקטור צמח העניק לו זה האחרון אישוש ותוקף לתחושותיו.

הדוקטור, אשר הכיר את ר' מנדל מתוך היכרותו עם משפחת חותנו הגדול, פנה אליו ביראת כבוד ודרך ארץ אך התקשה לכלוא את השתוממותו. 'בשביל זה בא כבודו אליי? הלא יכול היה להניח באוזן פיסת צמר גפן...'

'...ספוגה בשמן זית' השלים ר' מנדל את המשפט. במשפטים קצרים סיפר ר' מנדל כמה דברים אמורים, שיתף את הרופא בתגובתו התמוהה של גיסו ונתן לו להבין שכמותו אף הוא - אינו מבין על מה ולמה המהומה

שהוא גדול משני אחים הבאים אחריו בכני קהת, ואינם יכולין להחציף פניהם כנגדו כי גדול מהם.

"ב' - בן קהת, הוא המעלה שבבני לוי שהיו נושאים קדש הקדשים, ואמרו רז"ל (במדבר רבה יח, ג): 'קרח מנושאי הארון היה, ואין גרשון ומררי ידברו כנגדו. בן לוי' - שהוא שבט מעלה מכל ישראל, ואין שאר השבטים מקפחין אותו בדברו לפני משה כי מעלה הוא מכל שאר השבטים. גם מכל בני לוי גם בענפי קהת הוא מדרגה ראשונה לב' האחים הבאים אחריו, שהם חרונ ויעזאל. ואמרו 'ודתן ואבירם' וגו', פרוש, גם אותם לקח כדי לערער גם מכחם שהם גדולי שבט ראובן הבכור לעקב, ובאמצעות זה החשיבו עצמן.

"ויקומו לפני משה, פרוש, קימה ומעלה בהשוואה עם משה, קרח למה שהוא כנוכח, ודתן ואבירם לצד היותם גדולי ראובן שהוא גדול מכל האחים וגם מלוי. ואמרו 'ואנשים' וגו', פרוש, גם אלו לקח עמו לצד היותם גדולי ישראל כדי לחזק זרועותיו."

רק טעות אחת היתה לו לקורח, טעות שהביאה אותו עד שאלו תחתית.

קורח אכן היה אדם גדול. הוא היה רם ונעלה במדרגותיו, השגותיו היו גבוהות לאין ערוך לעומת יתר העם ואף בדור דעה, ואכן גם ייחוסו התנשא למעלה בקודש.

הכל טוב ויפה, אמת לאמיתה. אולם נקודה אחת הוא החמיץ - את העובדה שהגדולה איננה שלו, מעלותיו אינן מכוחו והכל מתנת שמים. בדיוק כמו דניאל, במשל בו פתחנו, גם קורח חשב שלמעלותיו הגבוהות יש משמעות, בעוד שברגע של פזיזות הוכיח קבל עם ועולם כי הוא איננו כה רם כפי שחשב, אלא פשוט - עד עתה הוא ניצב במקום גבוה.

ברגע בו יצא חוצץ בצעד מחוצף נגד ההנהגה שנקבעה משמים, כשקם בעזות מצחו על ה' ועל משיחו, או אז התפוצצה בועת הגדלות הזו ונמוגה באחת.

רק הקב"ה הוא הנותן לאדם כוחות נפש ומעלות שונות, הוא המעניק כלים לכל אחד ואחד על מנת שיוכל לעבדו בעזרתם באהבה ויראה, ובעיקר - הוא הקובע מי מנהיג ומי כהן גדול, ומאיך מייקבר באדמה וייזכר לדראון עולם.

חיים שיש בהם בנתיבי חייו ופועלו של איש האלקים

כיום, מאות שנים אחרי שנפוץ אורו של רבנו בכל קצווי תבל והיו דבריו קודש קודשים בעיני כל איש ישראל באשר הוא, אין מפתיע להיווכח בהערצת גדולי דורו כלפיו. אולם בהחלט מפעים ביותר לראות את ההערכה הכבירה לה זכה בעודו צעיר לימים, טרם יצא די שמעו בעולם, ובאילו ביטויים מפליגים התבטאו גדולי דורו בראותם את פרי ביכוריו של רבנו, ספריו הראשונים שהוציא לאור.

ואלו דברי גדולי סאלי, המחזו בו גדל רבנו ואשר החכמים שבו עמדו על טיבו של איש האלקים שחי בקרבם, בהסכמתם לחיבורו הראשון של רבנו על חלק ממסכתות הש"ס: "יראו עינינו וישמח לבבינו ויגיל כבורנו בהיות האיש הלזה איש אלקים קדוש הוא בדורינו ושרוי במחננו איש צדיק תמים היה בדורותיו לשבח הדור ולתפארת אבותיו. אב בחכמה ורך בשנים... כי מנעוריו גדל עמנו כא"ב והלך הלך בדרכי יושר וביראתו ית', עובר השם בכל לבבו ובכל נפשו וכל מאדו... וקב"ה ושכינתיה חדי בפלפולא דאורייתא קולע אל השערה מוציא לאור כל תעלומה בדברי רש"י ותוספות והגמרא ומסיק שמעתתא אליבא דהלכתא... הוא ניהו צבי תפארה חמדת לבבינו החכם השלם הותיק פלפלא חריפא טינרא תקיפא... וכוליה יומא לא פסיק מפומיה מגירסא כהה"ר חיים בן עטר ס"ט, הוסיף שם טוב לאביו הוא החכם השלם כה"ר משה נר"ו כי כל הרואהו מברכהו בקול גדול אשריך רבי שיצא זה מחלצוך אשרי שזה ילד אשרי שזה גדל".

בנתיבי החיים פרקי מחשבה ומוסר לאורו הזך של האור החיים

כבוא אדם לעסוק בתורה ותפילה, להתחזק בעבודת הבורא ולדבוק ביראתו ואהבתו יתברך, נדרש יותר מקורטוב של ביטחון עצמי.

כמוכן לא ביטחון עצמי במוכן העממי והגם המשוק תחת כל עץ רענן ואשר בו מנופפים מנטורים ואנשי חינוך למיניהם, לא פולחן עצמי עלוב המסתתר תחת הגדרות מעורפלות כ'אמיצות הנפש' אך למעשה הינם ועודם סוג של עבודה-זרה-עצמית, מעוררת רחמים ובוז גם יחד. לא זו אף לא זו.

הכוונה לביטחון בעצמיותו של היהודי, בנשמתו החצובה מתחת כסא הכבוד ובעובדה שבין אם יכיר בכך ובין אם לא, אם ירצה בכך או ישתדל לחמוק מזה - הוא בבחינת 'אדמה לעליון', ובעובדה זו כרוכים זכות וחובה במקשה אחת.

משה רבנו ניצב בתפילה לפני הקב"ה, ומה הוא מבקש (טו, טז): "ויחַר לְמִשְׁחָה מֵאֵד וַיֹּאמֶר אֵל ה' אֵל תִּפְן אֶל מִנְחָתָם". והשאלה מתבקשת - מדוע נדרש משה לישא תפילה מיוחדת כי לא יקבל ה' את מנחתם? הלא רשעים היו, מורדים הקמים על ה' ועל משיחו, וכי יעלה על הדעת שייפן ה' למנחתם ויקבלה באהבה?

האור החיים הקדוש מבאר זאת כך: "לְצַד שְׂרָאָה הַפְּלֹאֹת שְׁנֵאת הַרְשָׁעִים עִמּוֹ. מִזֶּה הִכִּיר הַיּוֹתָם בְּחֵינֵת הָרַע גְּמוּר אֲשֶׁר טִבְעוּ לְשֵׁנָא בְּחֵינֵת הַטּוֹב שְׁנֵאת מוֹת בְּלֹא סִבָּה. וְלִזְה אָמַר אֵל ה' 'אֵל תִּפְן אֶל מִנְחָתָם', וְהַכּוֹנֵה בְּזֶה - לְצַד שְׂאִין לֶךְ אֲדָם שְׂאִין בִּידוֹ מִצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּכְבָר קֶדֶם לְנוֹ שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכָר כָּל בְּרִיָּה וּבְרִיָּה, וְאֶפְלוֹ שֶׁל רְשָׁעִים... לִזְה בְּקֶשׁ מֵה' וְאָמַר 'אֵל תִּפְן אֶל מִנְחָתָם', פְּרוּשׁ, אֶפְלוֹ זְכוּת שְׂכָבֵר הַגִּיעָה מִנְחָה לֵה' לֹא יִיפֵן לָהּ וְלֹא יִבִּט אֶלֶיהָ".

הדברים מבהילים.

עדת קורח ניתקו עצמם מאילן החיים, הרחיקו במעשיהם עד הקצה ומרדו באופן הנורא ביותר, ועדיין - קיים היה חשש שתעמוד להם זכות כלשהי, משהו מן המשהו.

עד כמה מוטל אם כן על כל יהודי להכיר בכך, לדעת כי יש לו זכויות, ולהתוודע לעוצמת זכויותיו ועד כמה הן מסוגלות לעמוד לצדו, להועיל לו בעבודת הבורא.

זהו, למעשה, ביטחון עצמי אמיתית.

שביבי אור ניצוצות אש שלהבת מבית מדרשו של האור החיים

מספרת התורה הקדושה (טו, יב): "וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם בני אֵלִיָּאב, ומבאר האור החיים הקדוש: "נתחכם בזה לדבר עמם ביהודי, שלא בשעת הועד, אולי ירויח דעתם אחד לאחד".

משה רבנו תר אחר ההזדמנות המתאימה ביותר להשכין שלום ולעשות סוף לפרשייה העגומה, ולפיכך פנה אליהם בנפרד, לכל אחד בפני עצמו וכשהם רחוקים מהתקהלות עדת קורח. זאת כדי למנוע מצב בו יושפעו לרעה מסביבתם, ויהיו קשובים יותר לתוכחתו. נמצאנו למדים עד כמה גדולה השפעת החברה.

מידה טובה מרובה, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר שהימצאות האדם בסביבה טובה ונקייה, בחברת בני עלייה, חסידים ואנשי מעשה, הרי יש בכוחה למנוע מהיצר להסית את לבבו, אלא אדרבה יתאזר בעוז ויעמוד בתוקף כנגדו.

גם אתם זכותם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו

למייל המערכת m028039999@gmail.com

או לפקס 02-5385689

או ב'גדרים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

נפלאות הצדיק - קיבלתי על עצמי וראיתי ישועה

השנה, ביום ההילולא של רבינו האור החיים הקדוש, עליתי להשתטח על ציונו הקדוש. בתוך תפילתי במקום הנשגב, קיבלתי על עצמי לייסד כולל על שמו ולזכותו של הצדיק.

והנה, לא חלפה שעה, ולתדהמתי ניגש אליי יהודי שלא הכיר אותי כלל ושאל: "מה אפשר לעשות לכבוד האור החיים?"

הופתעתי מאוד מהשאלה, ואז סיפרתי לו על הקבלה שקיבלתי זה עתה. מיד השיב לי בהתלהבות: "אני מוכן לממן את החזקת הכולל לשנה שלמה!" עמדתי נפעם מול ההשגחה הפרטית שזכיתי לה, וראיתי בעיניי כיצד כוחו של האור החיים הקדוש פועל ישועות ברגע אחד.

מתיבתא אור החיים

(שם כו ה): 'שמע בקולי'. פירוש, הגם שיש בדברים אלו כגניבת הדעת, עם כל זה יש לך לשמוע בקולי, פירוש, מלבד חיוב מצות כיבוד אב ואם שהיא מצות עשה, גם היא נביאה וכתוב בדברי נביא אמת (דברים יח טו) 'אליו תשמעון', לזה אמרו 'שמע בקולי', וכבר כתבנו שיצטרך נביא באומרו לעבור על מצוה ממצות התורה לפי שעה. וראה עוד דברי רבינו בפרשת בא (שמות יב לה) ובפרשת ראה (דברים יג ב. ו).

ובשו"ת עטרת משה (או"ח ח"ב סי' קפד-קפה) הקשה על דברי רבינו שמשמע שאילו לא היה משה נביא היה אסור לאהרן להקטיר, והלא פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה, וכיון שידע שיש בקטורת כח וסגולה לעצור המגיפה, היה מחויב לנהוג כן מצד פיקוח נפש, ומצינו (יומא פב.) שמתר להתרפאות אפילו בבשר קודש, ואף כאן היה מותר להשתמש בקטורת ובמחבת של קודש להציל את העם מן המגיפה. ותירץ על פי דברי הרמב"ם (פיה"מ יומא פ"ח מ"ד) שמתר לעבור על דבר תורה רק לצורך רפואה טבעית ולא בעבור רפואה סגולית, לפי שענינם חלוש ולא יחייבהו ההגיון ונסיגה רחוק, ואף הקטורת כמוה כרפואה סגולית. עוד תירץ ע"פ המבואר בב"ק (ס:) שאסור להציל עצמו בממון חבירו אף במקום פיקוח נפש, ואף הקטורת והמחבת חפצי שמים הם ואסור להציל עצמו בהם, ובשר קודש הנ"ל יש לומר שהוא קדשים קלים שניתן לאכילה לכהנים. ועוד תירץ שלא היה מותר לעשות כן מחמת פיקוח נפש, משום שהיו מחוייבים מיתה ואין צריך לדונם, והם כגברא קטילא שאין לעבור בשבילם על דברי תורה.

שאפילו לפי שעה הרי זה נביא שקר וכן מות הוא, וזה הוא אומרו 'על פני', פירוש, בכל פרטי הזמנים, כי כבר הקדים הודעתו יתברך בהזכרת שמו כי הוא היה והוה ויהיה באין הפסק, ומעתה הרי זה הכניס בכלל האיטור כל הימים והשעות והרגעים שכולם בכלל איטור 'לא יהיה'. ע"כ.

וכ"כ רבינו בפרשת לך לך (בראשית טו ה): וטעם שרה שלא הקפידה לתת שפחה לבן חורין, וגם אברהם למה שנאמר שהבין דברי שרה, ולא חש על עצמו. דע כי לפי הפשט נוכל לומר שעדיין לא נצטוו על זה, והגם שהיו מדקדקים לקיים אפילו דקדוקי מצות של חכמים, לצד הנבואה היו עוברים על המצות לפי שעה, וכבר כתב רמב"ם בספר המדע בפרק ט' מהלכות יסודי התורה (ה"ג) כי אם יבוא נביא במאמרו יתברך שיעברו ישראל ואפילו רבים על עבירה אחת לפי שעה, כי מותר לעשות כן, וכאליהו בהר הכרמל (מלכים א' יח כא-לט). וכמו כן עשה אברהם על פי שרה, כי נביאה היתה יותר מאברהם, כמאמרם ז"ל (שמו"ר א א) בפסוק (בראשית כא יב) 'כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה'. ולזה כשאמרה לו 'בא נא אל שפחתי' הסכים לדברי הנביאה. וראה עוד דברי רבינו בפרשת ויצא

כתב רבינו (במדבר יז יב): ויקח אהרן כאשר וגו'. פירוש סמוך לדיבורו של משה ללמדך שלא שהה אפילו רגע. עוד ירצה לצד שהענין כאן הוא היפך הדין להקטיר קטורת חוץ לזמנו וחוץ למקומו, לזה אמר ויקח אהרן וטעם ויקח הוא כאשר דבר משה פירוש על פי נביא, ויאמן נביא כשיאמר לעבור על מצוה אחת ממצות התורה לפי שעה, וכאליהו בהר הכרמל (מלכים א' יח כא-לט).

והנה מה שכתב רבינו כי הענין כאן הוא היפך הדין להקטיר קטורת חוץ לזמנו וחוץ למקומו. אף שלכאורה לא היה לזה דין קטורת, מכל מקום אסור להקטיר קטורת מלבד ב' הקטרות שהם חובה בכל יום, וזה הרי חוץ לזמנו וחוץ למקומו. ויתכן שנכלל בכוננת רבינו עוד שאינו כדיון משום הלאו ד'במתכונתה לא תעשו' (שמות ל לז), ודעת רבינו כמו שכתב שם: 'לא תעשו'. פירוש אפילו שלא להריח אסור בלאו, אבל בכרת דוקא להריח, ולזה לא רשם תנאי 'להריח' בפסוק זה אלא בפסוק שהזכיר בו עונש כרת (שם פסוק לה). וא"כ נמצא שיש איטור לאו בכל הקטרת קטורת בחוץ.

ומה שכתב רבינו 'ויאמן נביא' וכו', כן הוא בברייתא ביבמות (ז:): 'אליו תשמעון' (דברים יח טו) אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה כגון אליהו בהר הכרמל, הכל לפי שעה שמע לו. וראה דברי רבינו בפרשת יתרו (שמות כ א), שכתב: ואומר 'על פני', יתבאר על פי מה שכתב רמב"ם בפרק ט' מהלכות יסודי התורה (ה"ג) כי יאמן נביא בדבריו אם יאמר לעבור על מצוה אחת ממצות התורה לפי שעה על פי ה', ודוקא בשאר מצות, חוץ מעבודה זרה

מצא חיים

חידה שבועית בעיון דברי האור החיים

לפתרון החידה יש לעיין בהרחבה באור החיים המבואר ובמדוריו מבית מתיבתא

בדבריו (טו, א) מבאר רבנו מדוע דומה זיו דיוקנו של יעקב אבינו - לזה של אדם הראשון. התדע כיצד מבואר הענין בדבריו?

- (א) לאחר חטא אדם הראשון נפגמו הנשמות, ובלדת יעקב יצא מבורר וקדוש.
- (ב) יעקב אבינו היה 'איש תם', ובכך דמה לאדם קודם שחטא בעץ הדעת.
- (ג) על פי סוד, עץ הדעת היה למעשה דודאים - אותם מצא ראובן בן יעקב.

תשובה מגליון קודם: תשובה ב' 'יחזי' - שיאריכו ימים, 'ולא ימתו' - על אף עיסוקם בקדושת הארון.

פתרונות יש לשלוח לא יאוחר מיום רביעי בשבוע בלבד לכתובת דוא"ל: m028039999@gmail.com או בפקס 02-5385689 או 'נדרים פלוס' - באר ישראל

- על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לציין כתובת מדויקת וטלפון. 2. לציין בראש הדף עבור חידון 'ובחרת בחיים' ושם הפרשה. 3. בני חו"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם. בין שולחי התשובות תערך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).

שם הזוכה בגליון עסח: ה' אלמקיים אלחנן, נתיבות

מחברים להיום
לשמיעת שיטורים ודרשות
חייגו: 02-803-9999

